

NGÀNH HẢI QUAN ỨNG DỤNG CÔNG NGHỆ THÔNG TIN, CÔNG NGHỆ SỐ, TẠO THUẬN LỢI CHO NGƯỜI DÂN, DOANH NGHIỆP

TÀO THỊ HẢI

Trong những năm qua, Tổng cục Hải quan đã đẩy mạnh cải cách, hiện đại hóa nghiệp vụ hải quan để thực hiện hiệu quả nhiệm vụ được giao. Ứng dụng công nghệ thông tin và công nghệ số được coi là chìa khóa, làm thay đổi căn bản, toàn diện hoạt động của cơ quan hải quan, hình thành nên Hải quan Việt Nam văn minh, hiện đại hướng tới mục tiêu tạo thuận lợi, phục vụ người dân và doanh nghiệp ngày càng tốt hơn. Đặc biệt, trong 5 năm trở lại đây, ngành Hải quan tập trung nâng cao chất lượng cung cấp dịch vụ công trực tuyến, tăng cường kết nối bộ ngành, cơ quan liên quan nhằm đơn giản hóa các thủ tục hành chính.

Từ khóa: Công nghệ thông tin, công nghệ số, tạo thuận lợi thương mại

CUSTOMS SECTOR TO APPLY INFORMATION TECHNOLOGY AND DIGITAL TECHNOLOGY TO SUPPORT PEOPLE AND BUSINESSES

Tao Thi Hai

In the past years, the General Department of Vietnam Customs has been strengthening customs reform and modernization process to accomplished assigned tasks. The application of information technology and digital technology has been a key to change comprehensively the customs activities and target at an advanced customs sector to better support people and businesses. Particularly in the last five years, the customs sector has concentrated resources to improve the quality of online public services, intra-industrial and inter-industrial linkages in order to simplify customs administrative procedures.

Keywords: Information technology, digital technology, create trade advantages

Ngày nhận bài: 5/10/2022

Ngày hoàn thiện biên tập: 20/10/2022

Ngày duyệt đăng: 27/10/2022

Trước yêu cầu hội nhập quốc tế và đẩy mạnh cải cách hành chính, tạo thuận lợi cho người dân và doanh nghiệp, ngành Hải quan đã đặt ra quyết tâm xây dựng cơ quan hải quan trở thành chuyên nghiệp, hiện đại, bắt kịp trình độ các nước phát triển trong khu vực và thế giới. Quyết tâm đó đã được duy trì và ngày càng củng cố với việc triển khai liên tục các Kế hoạch cải cách, phát triển và hiện đại hóa hải quan mà trọng tâm là ứng dụng công nghệ thông tin và công nghệ số, nhờ đó năm 2022 Tổng cục Hải quan, tiếp tục giữ vững vị trí dẫn đầu về Chỉ số cải cách hành chính trong khối Tổng

cục và tương đương thuộc Bộ Tài chính, đây là năm thứ sáu liên tiếp tính từ năm 2016.

Xây dựng và phát triển hải quan điện tử

Ngay từ những năm đầu của thế kỷ XXI, ứng dụng công nghệ thông tin đã bắt đầu có những bước chuyển mình, từ chỗ ứng dụng công nghệ thông tin chủ yếu phục vụ công tác báo cáo thống kê, các hệ thống công nghệ thông tin đã dần dần được nghiên cứu, phát triển, hoàn thiện để hỗ trợ các khâu trong quy trình nghiệp vụ hải quan như: Hệ thống kế toán thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu; quản lý thông tin vi phạm; quản lý giá tính thuế; thanh khoản đối với loại hình gia công, sản xuất xuất khẩu... Đặc biệt, năm 2005 đánh dấu mốc quan trọng với việc cơ quan hải quan chính thức triển khai thí điểm thủ tục hải quan điện tử, với việc xây dựng và cài đặt Hệ thống thông quan điện tử tại 02 Chi cục Hải quan điện tử tại Hải Phòng và TP. Hồ Chí Minh.

Việc triển khai thành công thí điểm Hệ thống Thông quan điện tử bước đầu đã đem lại hiệu quả lớn trong quá trình cải cách, phát triển, hiện đại hóa Hải quan, cho phép toàn bộ các khâu trong quy trình thủ tục hải quan từ khai tờ khai xuất nhập khẩu, phê duyệt, đến quyết định hình thức mức độ kiểm tra đối với một lô hàng xuất nhập khẩu đều được thực hiện bằng phương thức điện tử. Tiếp đó, các biện pháp, kỹ thuật quản lý rủi ro đã bước đầu được áp dụng từ năm 2006. Đến năm 2013, thủ tục hải quan điện tử đã được thực hiện trong phạm vi toàn quốc, tạo tiền đề quan trọng để Hải quan Việt Nam tiếp nhận và triển khai thành công Hệ thống thông quan tự động (VNACCS/VCIS) vào năm 2014. Đến nay, Tổng cục Hải quan đã hoàn thành mục tiêu 5E (E-Declaration;

E-payment; E-C/O; E-Permit và E-Manifest), đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong hầu hết các lĩnh vực trọng yếu về quản lý hải quan và thực hiện Cơ chế một cửa quốc gia, Cơ chế một cửa ASEAN.

Ứng dụng công nghệ thông tin đã đạt được những kết quả đáng ghi nhận, làm thay đổi căn bản, toàn diện phương thức hoạt động, hình thành nên cơ quan hải quan văn minh, hiện đại.

Ứng dụng công nghệ thông tin, công nghệ số, tạo thuận lợi cho doanh nghiệp, người dân

Công tác cải cách hiện đại hóa hải quan ngày càng được mở rộng, đồng bộ ở tất cả các khâu nghiệp vụ hải quan và đi vào chiều sâu: Từ hoàn thiện khuôn khổ pháp lý, đổi mới, hiện đại hóa chế độ, chính sách, quy trình thủ tục hải quan theo chuẩn mực quốc tế... đến việc tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin, công nghệ số trong các hoạt động nghiệp vụ, đầu tư trang thiết bị, kỹ thuật phương tiện hiện đại nhằm triển khai các Hệ thống công nghệ thông tin vừa đáp ứng tốt các yêu cầu về quản lý nhà nước, vừa tạo thuận lợi cho người dân và doanh nghiệp.

Nâng cấp Cổng thanh toán điện tử

Tổng cục Hải quan đã triển khai Đề án nộp thuế điện tử và thông quan 24/7 giúp người dân và doanh nghiệp chủ động nộp tiền thuế vào bất cứ thời điểm nào, từ bất cứ đâu với mọi phương tiện có kết nối internet, không phụ thuộc vào thời gian, địa điểm làm việc của các cơ quan thu thuế như: Ngân hàng, Kho bạc Nhà nước, Hải quan. Ngoài ra, nộp thuế điện tử và thông quan 24/7 cũng sẽ đảm bảo thông tin nộp thuế của người nộp thuế toàn vẹn, không lộ bí mật trong quá trình trao đổi trên hệ thống, khắc phục hạn chế về giới hạn trường thông tin nộp tiền khi trao đổi một hoặc nhiều giấy nộp tiền thanh toán qua liên ngân hàng. Đối với cơ quan hải quan, phương thức này đảm bảo an toàn trong công tác quản lý, đơn giản quy trình thu nộp thuế, trừ nợ chính xác khoản nợ thuế kịp thời ngay sau khi doanh nghiệp nộp thuế, chấm dứt tình trạng cưỡng chế nhằm và hạn chế tối đa việc phải điều chỉnh chứng từ nộp tiền.

Nhằm gia tăng dịch vụ thu, nộp ngân sách nhà nước, mới đây Tổng cục Hải quan đã triển khai thí điểm hình thức nộp thuế qua trung gian thanh toán. Đây là giải pháp thanh toán số toàn diện được Tổng cục Hải quan áp dụng để mở rộng phương thức thu ngân sách nhà nước đối với hàng hóa xuất khẩu, nhập khẩu, nâng cao chất lượng phục vụ người dân và doanh nghiệp trong thực hiện nghĩa vụ ngân sách nhà nước.

Thực hiện giám sát hải quan tự động

Năm 2017, Tổng cục Hải quan đã triển khai Hệ

thống quản lý hải quan tự động (VASSCM) thông qua việc kết nối, trao đổi thông tin với doanh nghiệp kinh doanh cảng, sân bay, kho bãi, địa điểm chịu sự giám sát hải quan.

Việc triển khai hệ thống VASSCM góp phần giúp hồ sơ, thủ tục đưa hàng ra khỏi kho bãi cảng đơn giản; giảm tiếp xúc giữa hải quan và doanh nghiệp; giảm thời gian đi lại làm thủ tục của doanh nghiệp xuất nhập khẩu khắc phục được tình trạng ùn tắc tại cổng cảng/kho bãi; tạo thuận lợi cho doanh nghiệp.

Đối với doanh nghiệp xuất nhập khẩu hàng hóa, hệ thống giúp doanh nghiệp giảm được thủ tục, thời gian và chi phí: Khi nhận hàng tại khu vực kho, bãi, cảng, doanh nghiệp không phải xuất trình chứng từ để cơ quan hải quan kiểm tra, xác nhận trên Hệ thống và chứng từ giấy như trước đây mà thông tin đã có trên hệ thống. Doanh nghiệp có thể kiểm tra được trạng thái hàng hóa thông qua mạng internet mà không cần di chuyển giữa bộ phận giám sát hải quan và doanh nghiệp kinh doanh cảng giúp chủ động về thời gian, giảm thời gian lấy hàng ra khỏi cảng; Bên cạnh đó, khi thực hiện theo quy trình cũ, doanh nghiệp cần in và xuất trình hồ sơ cho bộ phận giám sát hải quan và doanh nghiệp kinh doanh kho, bãi, cảng nhưng với việc triển khai Hệ thống VASSCM thì doanh nghiệp không cần thực hiện việc này.

Đối với doanh nghiệp kinh doanh cảng, kho bãi, nhờ việc kết nối thông tin mà doanh nghiệp có thông tin đầy đủ, chính xác, kịp thời về dự kiến hàng đến kho, bãi, cảng giúp doanh nghiệp kinh doanh kho bãi chủ động trong việc xây dựng kế hoạch khai thác cảng, kho, bãi cũng như chủ động phối hợp doanh nghiệp xuất nhập khẩu trong việc giao nhận hàng hóa đưa vào, đưa ra cảng, kho, bãi; giảm rủi ro khi thực hiện bằng chứng từ giấy; Chủ động trong việc quản lý, thống kê, lưu giữ chứng từ, cung cấp thông tin, số liệu hàng hóa đưa vào lưu giữ, đưa ra khỏi khu vực cảng, kho, bãi trên Hệ thống điện tử. Hỗ trợ hoạt động khai thác, kinh doanh, giảm chi phí, tăng công suất khai thác và khả năng cạnh tranh.

Đối với hãng tàu, việc giải phóng hàng hóa nhanh chóng nên thời gian quay vòng sử dụng vỏ container, sử dụng tàu được rút ngắn, hỗ trợ doanh nghiệp tăng khả năng khai thác, nâng cao hiệu quả kinh doanh vận tải quốc tế.

Triển khai hệ thống khai báo, xử lý bản kê thông tin hàng hoá nhập khẩu

Theo quy định tại Điều 66 Luật Hải quan, chủ phương tiện vận tải, người điều khiển phương tiện vận tải, người được chủ phương tiện vận tải ủy quyền phải có trách nhiệm thông báo cho cơ quan

hải quan thông tin về phương tiện vận tải, hàng hóa nhập khẩu trước khi đưa hàng hóa vào lãnh thổ Việt Nam. Theo đó, người khai thực hiện nộp 01 bản chính Bản kê thông tin hàng hóa nhập khẩu (bản giấy) cho Chi cục Hải quan cửa khẩu.

Để hỗ trợ và tạo thuận lợi hơn cho doanh nghiệp, Tổng cục Hải quan xây dựng và hoàn thiện Hệ thống khai báo, tiếp nhận, xử lý bản kê thông tin hàng hóa nhập khẩu. Nhờ đó, doanh nghiệp có thể khai báo và nộp bản kê điện tử thông qua Hệ thống khai báo, xử lý bản kê thông tin hàng hóa tại bất kỳ địa điểm nào có kết nối internet. Hệ thống sẽ tự động tiếp nhận và trả kết quả cho người khai. Người khai chỉ cần sử dụng kết quả và cung cấp số bản kê/mã barcode cho cơ quan hải quan để xác nhận hàng vào cửa khẩu. Người khai hoàn toàn chủ động, lưu thông tin, khai bổ sung sửa đổi trước khi nộp lên Hệ thống mà không cần in bản kê để chờ cơ quan hải quan đóng dấu xác nhận.

Hệ Thống đã tạo điều kiện cho doanh nghiệp thực hiện khai báo điện tử, giảm thời gian thông quan, giảm chi phí và nhân lực cho cả doanh nghiệp cũng như cơ quan Hải quan.

Tăng cường kết nối các bộ ngành, nỗ lực đơn giản hóa, cải cách thủ tục hành chính

Song song với việc đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, nâng cao chất lượng cung cấp dịch vụ công trực tuyến, Tổng cục Hải quan càng chú trọng hơn nữa việc phối hợp với các bên liên quan, thúc đẩy kết nối giữa các bộ ngành với mục tiêu hướng đến là cải cách thủ tục hành chính và tạo thuận lợi thương mại. Tổng cục Hải quan đã có nhiều đề xuất nhằm đơn giản hóa các thủ tục hành chính liên quan đến hàng hóa xuất khẩu.

Tích cực triển khai Cơ chế một cửa Quốc gia và Cơ chế một cửa ASEAN

Với vai trò là Cơ quan thường trực của Ủy ban chỉ đạo quốc gia về Cơ chế một cửa ASEAN, Cơ chế một cửa quốc gia và tạo thuận lợi thương mại, trong thời gian qua, Tổng cục Hải quan đã có nhiều nỗ lực, sáng tạo trong việc điều phối và phối hợp với các bộ, ngành triển khai các cơ chế này. Nhờ đó, việc triển khai Cơ chế một cửa quốc gia và Cơ chế một cửa ASEAN đã có bước đột phá, mang tính cách mạng. Đến nay, Cơ chế một cửa quốc gia triển khai 250 thủ tục hành chính của 13 bộ, ngành góp phần thúc đẩy sự chia sẻ thông tin giữa bộ ngành, tạo thuận lợi cho doanh nghiệp trong hoạt động xuất nhập khẩu.

Việt Nam cũng đã thực hiện trao đổi Giấy chứng nhận xuất xứ (C/O) mẫu D bản điện tử (e-C/O form D)

với 09 nước ASEAN: Indonesia, Malaysia, Singapore, Thái Lan, Brunei, Campuchia, Myanmar, Lào và Phillipine. Đồng thời, Tổng cục Hải quan phối hợp với Ban Thư ký ASEAN và các nước ASEAN triển khai kết nối trao đổi tờ khai Hải quan ASEAN theo đúng kế hoạch, lộ trình chung của ASEAN; Tích cực phối hợp với Ban Thư ký ASEAN và các nước ASEAN để triển khai kết nối trao đổi tờ khai Hải quan ASEAN; chuẩn bị các yêu cầu liên quan để kết nối thử nghiệm trao đổi chứng nhận kiểm dịch thực vật.

Việc triển khai Cơ chế một cửa quốc gia, Cơ chế một cửa ASEAN đã giúp giảm thiểu giấy tờ, rút ngắn thời gian, giảm chi phí thực hiện các thủ tục hành chính trong lĩnh vực xuất nhập khẩu, làm thay đổi căn bản phương thức quản lý, kiểm tra chuyên ngành; đồng thời, đẩy mạnh phát triển Chính phủ điện tử, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của các cơ quan nhà nước, phục vụ người dân và doanh nghiệp ngày càng tốt hơn.

Triển khai Cổng thông tin tờ khai hải quan điện tử

Tờ khai hải quan được sử dụng trong nhiều hoạt động nghiệp vụ của các cơ quan quản lý khác nhau như: Hoạt động kiểm tra, giám sát hàng hóa xuất khẩu, nhập khẩu và lưu thông trên thị trường; cấp giấy chứng nhận xuất xứ hàng hóa; hoàn thuế, thanh tra thuế, kiểm tra thuế; thanh toán, nộp thuế, bảo lãnh thuế nhập khẩu của các tổ chức tín dụng. Với mục tiêu cung cấp tờ khai hải quan điện tử để thực hiện các thủ tục về thuế, cấp giấy chứng nhận xuất xứ hàng hóa, thủ tục thanh toán qua ngân hàng và các thủ tục hành chính khác; chứng minh tính hợp pháp của hàng hóa lưu thông trên thị trường, từ tháng 3/2017, Cổng thông tin tờ khai hải quan điện tử đã được Tổng cục Hải quan chính thức triển khai.

Trước khi có Cổng thông tin tờ khai hải quan điện tử, để thực hiện các thủ tục hành chính liên quan, doanh nghiệp phải cung cấp bản sao tờ khai hải quan giấy, trong trường hợp cần xác minh thông tin trên tờ khai có chính xác hay không thì các cơ quan quản lý yêu cầu doanh nghiệp cung cấp tờ khai gốc, hoặc liên lạc với hải quan và thường mất nhiều thời gian để xác nhận thông tin trên tờ khai hải quan. Tuy nhiên, từ khi triển khai Cổng thông tin tờ khai hải quan điện tử, việc tra cứu thông tin của các cơ quan quản lý nhà nước được thực hiện nhanh chóng đáp ứng nhu cầu kiểm tra thông tin ngay, rút ngắn thời gian thực hiện các thủ tục liên quan cho doanh nghiệp, nhờ đó giảm thiểu giấy tờ, rút ngắn thời gian, giảm chi phí thực hiện các thủ tục hành chính trong lĩnh vực xuất nhập khẩu.

Bãi bỏ thủ tục xác nhận tờ khai nguồn gốc

Từ tháng 12/2020, cơ quan Hải quan đã dừng thực hiện thủ tục xác nhận tờ khai nguồn gốc đối với các phương tiện giao thông đường bộ nhập khẩu thuộc đối tượng điều chỉnh của Thông tư số 58/2020/TT-BCA của Bộ Công an. Theo đó, các thông tin chi tiết của phương tiện nhập khẩu được khai báo đồng thời với việc khai báo tờ khai hải quan và được cơ quan hải quan tổng hợp, chia sẻ tới các cơ quan liên quan.

Trước đây, khi làm thủ tục đăng ký phương tiện giao thông cơ giới đường bộ có nguồn gốc nhập khẩu, chủ phương tiện phải nộp cho cơ quan đăng ký chứng từ chứng minh phương tiện có nguồn gốc nhập khẩu là tờ khai nguồn gốc xe ô tô, xe gắn máy nhập khẩu. Tuy nhiên, thủ tục cấp tờ khai nguồn gốc theo quy định rất phức tạp, gây tốn kém cho các cơ quan quản lý và doanh nghiệp nhập khẩu. Thêm vào đó, việc kiểm tra đối chiếu thông tin trên bộ hồ sơ tờ khai hải quan với thông tin trên tờ khai nguồn gốc được thực hiện thủ công nên mất nhiều thời gian và dễ xảy ra sai sót, nhầm lẫn.

Chính vì vậy, Tổng cục Hải quan đã tham mưu trình Bộ Tài chính thống nhất với các Bộ: Quốc Phòng, Công an, Giao thông Vận tải để báo cáo Thủ tướng Chính phủ đề xuất bãi bỏ thủ tục xác nhận tờ khai nguồn gốc đối với phương tiện giao thông cơ giới đường bộ nhập khẩu. Nội dung đề xuất đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt và được thông qua theo Nghị quyết số 169/NQ-CP ngày 11/11/2020.

Việc thực hiện bãi bỏ thủ tục xác nhận tờ khai nguồn gốc đối với phương tiện giao thông đường bộ nhập khẩu đã mang lại nhiều lợi ích cho cơ quan quản lý, người dân và doanh nghiệp; nhiều thủ tục, giấy tờ không cần thiết đã được bãi bỏ; các dữ liệu nguồn gốc của phương tiện trên hệ thống đảm bảo độ chính xác; qua đó đã hạn chế được tình trạng làm giả hồ sơ giấy tờ, phù hợp với bối cảnh Chính phủ đang đẩy mạnh cải cách thủ tục hành chính, sử dụng Cổng Dịch vụ công quốc gia.

Triển khai chức năng cảnh báo chống ùn tắc hàng hóa tại biên giới đường bộ

Tháng 1/2022, chức năng cảnh báo chống ùn tắc

đã được Tổng cục Hải quan chính thức triển khai trên Cổng thông tin một cửa quốc gia (<https://vnsw.gov.vn/>). Chức năng này được triển khai với sự phối hợp của Tổng cục Đường bộ (Bộ Giao thông Vận tải) dựa trên nền tảng những thành tựu và ứng dụng mới về công nghệ thông tin, nhằm thực hiện chỉ đạo của Lãnh đạo Chính phủ về việc quyết liệt thực hiện các giải pháp giảm tình trạng ùn tắc, tháo gỡ khó khăn cho các doanh nghiệp, tạo điều kiện cho hàng hóa xuất nhập khẩu được giao thương thuận lợi qua các cửa khẩu đường bộ, đặc biệt trong một số thời điểm diễn biến dịch phức tạp.

Thông qua chức năng cảnh báo chống ùn tắc, các cơ quan, doanh nghiệp, người điều khiển phương tiện có thể tra cứu theo thời gian thực tình hình ùn tắc tại tất cả các cửa khẩu biên giới. Nhờ đó, có thể chủ động lập, điều chỉnh kế hoạch xuất nhập khẩu, kế hoạch vận chuyển phù hợp với tình hình thực tế; tránh được tình trạng ùn ứ hàng hóa, phương tiện tại cửa khẩu, tiết kiệm chi phí logistics; giảm thiểu thiệt hại và rủi ro.

Như vậy, bên cạnh đẩy mạnh hiện đại hóa công tác quản lý hải quan trong các hoạt động nghiệp vụ, trong những năm gần đây, ngành Hải quan đã có nhiều nỗ lực hướng tới tạo thuận lợi hơn nữa cho người dân và doanh nghiệp. Đây là mục tiêu, động lực để ngành Hải quan tiếp tục đẩy mạnh nghiên cứu, ứng dụng công nghệ thông tin và công nghệ số để xây dựng cơ quan hải quan ngày càng văn minh, hiện đại hơn.

Tài liệu tham khảo:

1. Nghị quyết số 169/NQ-CP ngày 11/11/2020 của Chính phủ về phiên họp Chính phủ thường kỳ tháng 10 năm 2020;
2. Thông tư 58/2020/TT-BCA của Bộ Công an về quy định về quy trình cấp, thu hồi đăng ký, biển số phương tiện giao thông cơ giới đường bộ;
3. Quyết định số 707/QĐ-TCHQ ngày 04/05/2022 của Tổng cục Hải quan về việc ban hành Kế hoạch chuyển đổi số ngành Hải quan đến năm 2025, định hướng đến năm 2030.

Thông tin tác giả:

Tào Thị Hải – Tổng cục Hải quan

Email: HaiTTH@customs.gov.vn

Tiền thuế là của dân,
do dân đóng góp
để phục vụ lợi ích của nhân dân